

SPRÁVNNA HYGIENA A DEZINFEKČIA RÚK AKO PREVENČIA ŠÍRENIA MRSA

Kampaň WHO:

„Umývajte si ruky – zachrániť život“

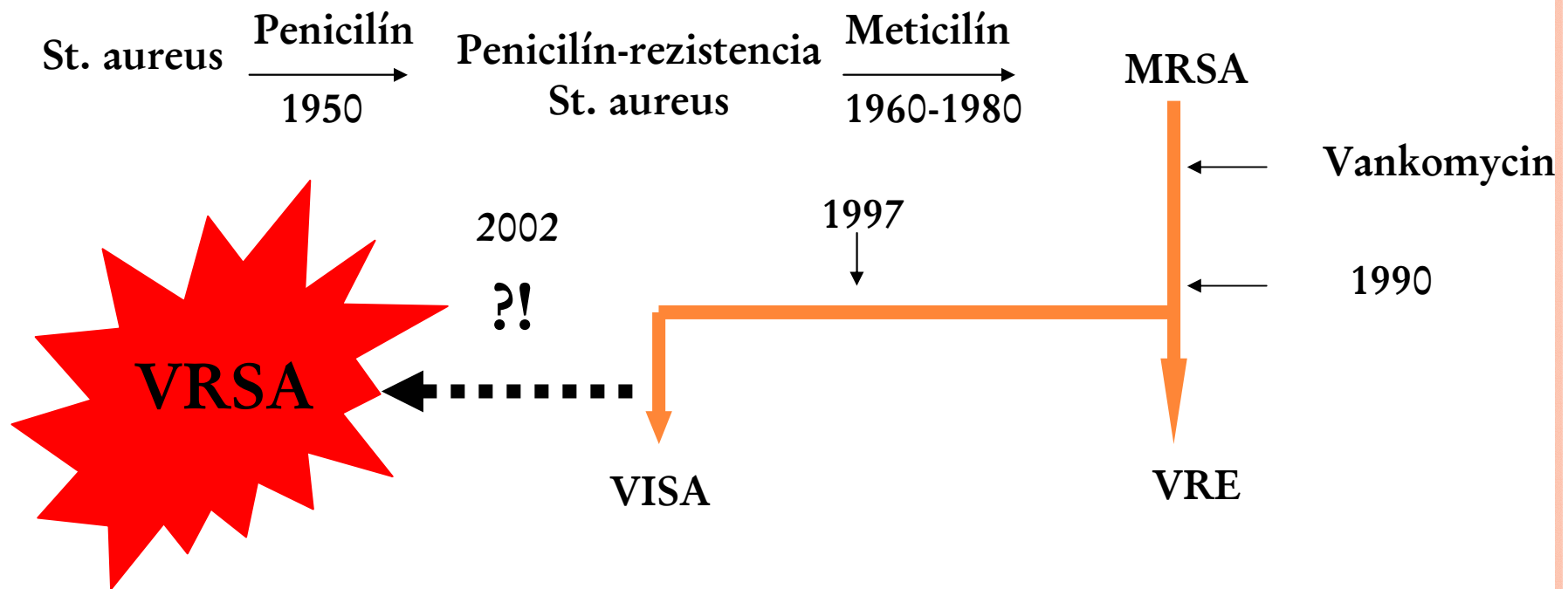
MUDr. Mária Štefkovičová, PhD., MPH
a kolektív odboru epidemiológie

STAPHYLOCOCCUS AUREUS

- Najčastejší pôvodca infekčných ochorení u človeka, ktorý vyvoláva:
  - **hnisavé ochorenia kože a ich adnexov, kostí, mliečnej žľazy**
  - **infekcie respiračného traktu (sinusitídy, pneumónie)**
  - **sepsu, meningitídu, endokartitídu**
  - **najčastejší pôvodca hnisania rán**
- u 20 – 30% zdravých ľudí žije ako komenzál na koži a slizniciach (nos, perineum, axila, vulva)
- k prenosu dochádza prevažne:
  - **rukami zdravotníckeho personálu**
  - **vyšetrovacími pomôckami**

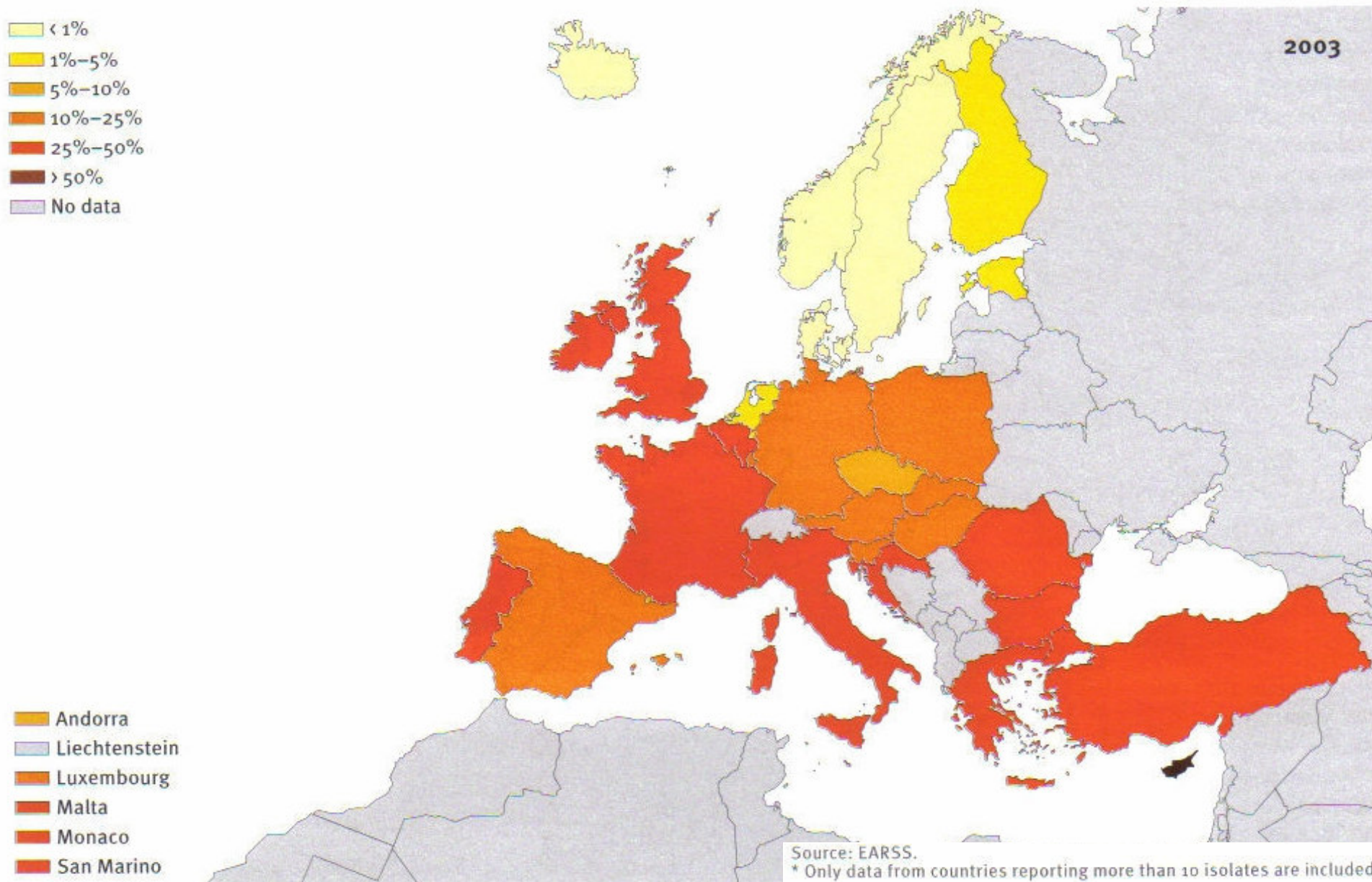
EVOLÚCIA ANTIMIKROBIÁLNEJ REZISTENCIE

„ Je to začiatok postantibiotickej éry ?!“

IZOLÁCIA MRSA Z HK A LIKVORU V EURÓPE, 2003

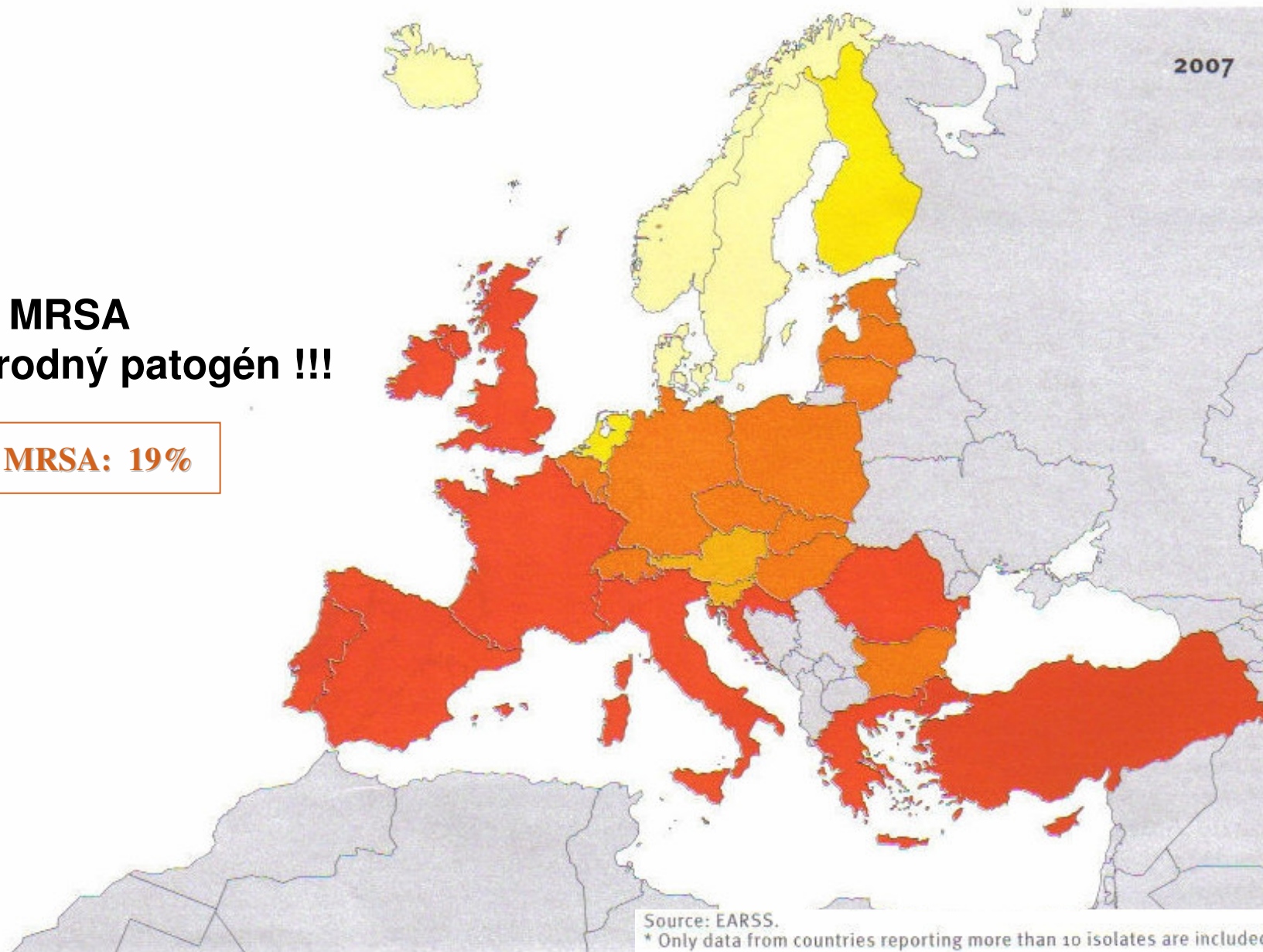
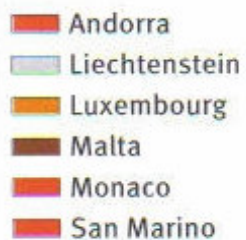

IZOLÁCIA MRSA Z HK A LIKVORU V EURÓPE, 2007

MRSA
medzinárodný patogén !!!

SR - MRSA: 19%

DEFINÍCIE

- **MRSA (meticilin – resistant Staphylococcus aureus)** označuje kmene S. aureus rezistentné k oxacilínu v dôsledku akvizície mecA génu. MSSA – meticilín senzitívny S. aureus
- **VISA (vancomycin – intermediate Staphylococcus aureus)** označuje kmene S. aureus intermediálne rezistentné k vankomycínu v dôsledku produkcie abnormálne silnej steny bunky. Pravdepodobnou príčinou zlyhania vankomycínu je obyčajne jeho poddávkovanie.
- **VRSA (vankomycin – resistant Staphylococcus aureus)** označuje kmene S. aureus rezistentné k vankomycínu v dôsledku akvizície van génu.

PÔVOD MRSA

- **C-MRSA**: často spôsobuje infekcie kože a mäkkých tkanív (riziko – obsahuje gény na produkciu *Panton-Valentine leukocidin toxin* – nekrotické lézie na koži a mukóze, nekrotická hemoragická pneumónia)
- **MRSA u osôb v kontakte so zvieratami**: farmári, veterinári a ich rodiny
- **N- MRSA**: spôsobuje nozokomiálne infekcie, prebiehajú rôzne ťažko – od kolonizácie až po fatálne prípady

VÝSKYT MRSA V ZDRAVOTNÍCKOM ZARIADENÍ

○ Sporadický

- ojedinelé prípady bez vzájomnej súvislosti – zavlečené z iného oddelenia alebo komunity

○ Epidemický (EMRSA – epidemic MRSA) – outbreak

- výskyt významne vyšší než je obvyklý, medzi prípadmi je epidemiologická súvislosť
  - Výsledok: **eradikácia**
endemicita

○ Endemický

- trvalá prítomnosť MRSA na oddelení (spravidla následkom nezvládnutého outbreaku alebo opakovane zavlečenie z inej nemocnice alebo komunity)

RIZIKO VÝSKYTU MRSA NA JEDNOTLIVÝCH ODDELENIACH

o RS 1- vysoké riziko:

- JIS, popáleninové centrá, transplantačné jednotky, kardiochirurgické centrá, neurochirurgia, ortopédia, traumatológia, špeciálne centrá s širokým spádom (zároveň vysoké riziko vzniku závažných klinických foriem)

o RS 2 – stredné riziko:

- všeobecná chirurgia, urológia, neonatológia, gynekológia, pôrodníctvo, dermatovenerológia, ORL

o RS 3 – nízke riziko:

- štandardné oddelenia: interné odbory, neurológia, pediatria

o RS 4 – špeciálne riziko:

- psychiatria, LDN, DD,.. (preklady osídlených pacientov) - malé riziko vzniku závažných klinických foriem

VLASTNOSTI MRSA

- Nízky index patogenity
- Výborná afinita k pokožke a sliznici (nosové priechody, vlasy, iné vlhké miesta - axila, perineum, rectum, iné vlhké časti tela...)
- Dobrá citlivosť na dezinfekčné látky
- Vysoká enviromentálna odolnosť - textílie: 4-21 dní; polyester: 1-40 dní; polypropilén 40-50 dní (*Neel*)
- Perzistencia v amébach - podoba s legionelami – možný prenos aerosólom
- Rezistencia k Oxacilínu – vždy
- Rezistencia na betalaktámy, makrolidy, linkosamidy, aminoglykozidy - často
- Citlivosť na glykopeptidy (vankomycín, teikoplanín), niekedy fluorochinolony, rifampicín
- **Z: dekontaminácia z prostredia možná – vyžaduje dôslednosť a vytrvalosť, liečba zložitá a drahá**

ROZDIELY: MSSA - MRSA

	MSSA	MRSA
index patogenity	nízky	nízky
afinita ku koži	vysoká	vysoká
enviromentálna odolnosť	vysoká	vysoká
<i>rezistencia na DL</i>	<i>nízka</i>	<i>nízka</i>
Oxacilín	nie	vždy
B-laktamáty	nie	vždy
makrolidy	nie	často
aminoglykozidy	nie	často
linkosamid	nie	často
glykopeptidy	nie	nie

RIZIKOVÉ SKUPINY PRE AKVIRÁCIU MRSA

- Závažné klinické diagnózy
- Predchádzajúce užívanie ATB
- Súčasné ochorenie:
  - chronické renálne ochorenie
  - respiračné ochorenia
  - inzulín-dependentný DM
  - periférne vaskulárne ochorenie
  - dermatitis, kožné lézie, popáleniny
- Invazívne procedúry:
  - dialýza
  - prítomnosť invazívnych vstupov (drény, intubácia,..)
  - močový katéter
- Opakované hospitalizácie
- Predchádzajúca kolonizácia MRSA
- Vek (vyšší vek)
- Pohlavie (vyšší výskyt u mužov)
- Život v kolektívnom zariadení (DD, ÚSS...)

PRENOS MRSA

- Najbežnejší prameň – **nosové nosičstvo**
- Najbežnejší faktor – **ruky personálu**
  - masívna kontaminácia okolia pacienta – hlavne mäkkých povrchov – rapídny prenos na ruky pri minimálnom kontakte
    - fonendoskopy, prísavky elektród, prach, textílie
    - kvapôčková nákazy (pri PN, popáleninách a ranách)
    - endogénna infekcia vlastným kmeňom
- Dôležitá záverečná dezinfekcia prostredia po prepustení pacienta
- Podporné faktory:
  - netrénovaný, needukovaný personál, študenti
  - preplnenosť oddelenia
  - chyby v hygienickom režime - hlavne dotykové miesta

ELIMINÁCIA VÝSKYTU MRSA

- Zásadný význam má **zavedenie a dodržiavanie účinných režimových opatrení**
- **UMÝVANIE A DEZINFEKČIA RÚK**
- **RUKAVICE, OCHRANNÉ POMÔCKY**
- **IZOLÁCIA**
- **SMERNICE**
  - **Zákon NR SR č. 355/2007 Z.z.** o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov
  - **Vyhláška MZ SR č. 553/2007 Z.z.**, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia
- **Dôsledná, adekvátna antibiotická liečba**

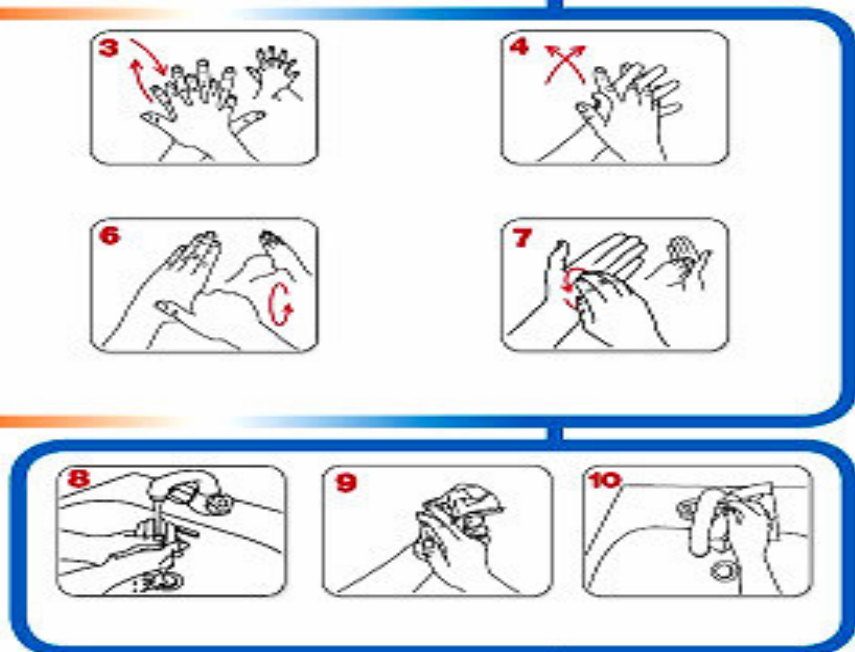
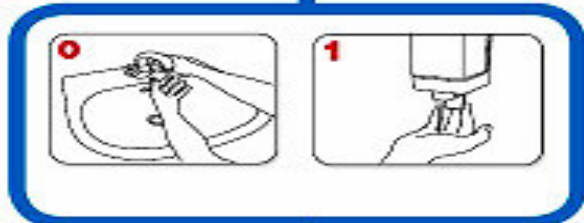
S DEZINF. ALKOHOL. PRÍPRAVKOM?

20-30 sec

AKO SI UMÝVAŤ RUKY S MYDLOM A VODOU?

40-60 sec

WHO acknowledges the Hspitaux Universitaires de Goevle (HUG), in particular the members of the Infection Control Programme, for their active participation in developing this material.

October 2008, winter 1.

Technika umývania rúk

Každý pohyb opakujte päťkrát

Dlaň o dlaň

Pravá dlaň cez
chrbát ľavej ruky

Ľavá dlaň cez
chrbát pravej ruky

Vnútornej strane prstov
v polohe dlaň ku dlani

Chrbtová strana prstov
k dlani druhej ruky

Palce otáčavým pohybom

Dlane otáčavým pohybom

PROTIEPIDEMICKÉ OPATRENIA

- **Alkoholová dezinfekcia rúk zdrav. personálu**
  - spotreba DP/1000 postelí (indikátor kvality)
  - hygienická dezinfekcia rúk pred a po vyšetrení pacienta a pred odchodom z miestnosti
  - ruky pacientov sa tiež dezinfikujú (PVP jód, chlórhexidín - na umývanie, na dezinfekciu – alkoholové prípravky)
  - dodržať správny postup!
    - dôkladné umytie rúk mydlom z dávkovača
    - umyté ruky osušiť jednorazovými obrúskami
    - aplikovať alkoholový dezinfekčný prostriedok na suché, ozdôb zbavené ruky - **zákaz nosenia šperkov na rukách!** (vtierať 20 – 30 sek)
- **Izolácia pacienta**
  - pokiaľ možno jednolôžková izba s označením: „**INFEKČNÁ IZBA**“, alebo kohortovanie (dialýza – krajná posteľ...)
  - označenie chorobopisu
  - pri potvrdenej MRSA sa do izolácie zahrnú tiež spoločne ležiaci pacienti, ktorým sa urobia sa výtery z nosa a hrdla - ak sú tieto 3x po sebe v odstupe dvoch dní negatívne, pacienti sú prepustení z izolácie.

PROTIEPIDEMICKÉ OPATRENIA

○ Dekolonizácia

- Mupirocín (Bactroban masť, Bactroban nasal)
- Chlórhexidín (roztoky)
- Prontoderm – umývací roztok a gél, Braunol 10%
- Prontosan – na rany

Dekolonizácia 7 dní (za 2 dni ster), opakujeme iba 1x, potom meníme účinnú látku

○ **Skríning** na prítomnosť MRSA u:

a) **spolupacientov** na izbe:

- výter- hrdlo, nos
- automatický skríning – iba u rizikových pacientov

b) **zdravotníckeho personálu** (vrátane študentov SZŠ, medicíny, pomocného ZP)

○ **Liečba:** iba chorých - glykopeptidy

- vankomycín
- teicoplanín
- Nové ATB: Platensimycín
- Menej závažné: aj doxycyklín, clindamycín, cotrimoxazol

PROTIEPIDEMICKÉ OPATRENIA

o Manažment pacienta:

- vyšetrenia na inom oddelení - po upozornení, dezinfekcia kresla, vozíku, lôžka...
- návštevy – **možné** - aj deti – na konci umyť ruky
- preklad – dopredu hlásiť
- prepustenie – **možné** – upozornenie v prepúšťacej správe, **edukácia pacienta a príbuzných** (rany pokrývať, ruky umývať)
- pri prevoze sa pacientovi nasadí ochrana úst a nosa. Personál si po prevoze vymení plášť, vydezinfikuje ruky a vykoná dezinfekciu dopravného prostriedku.

o Operácia

- **INDIVIDUALIZOVAŤ !!!**
- informácia personálu operačných sál
- výkon zaradiť na **koniec programu**
- dekontaminácia operačného stolu, lôžka na izbe

PROTIEPIDEMICKÉ OPATRENIA

○ Postup pri osobnej hygiene pacienta

- umývanie pacienta - prípravkami s dostatočným antimikróbnyim účinkom
- pacienti sa umývajú 1x denne, pri sepsách 2x denne, do umývania sa zahrnú aj vlasy. Posteľná bielizeň sa mení denne.
- pacienti si dezinfikujú ruky po kýchnutí alebo vysmrkaní, taktiež to platí pre návštevy

○ Používanie ochranných odevov, rukavíc, jednorazového materiálu

- ochranný plášť
- ochrana úst a nosa - ORL oblasť je ohrozená pri výmene obväzov, pri manipulácii so spútom a pod.
- používanie jednorazové rukavice, ktoré sa po použití odhadzujú priamo na izbe do vyhradenej nádoby na odpad
- **Individualizovať pomôcky** - tlakomer, fonendoskop, teplomer (dezinfikovať otrením v účinnom roztoku - bežná plošná dezinfekcia)

PROTIEPIDEMICKÉ OPATRENIA

o Likvidácia infekčného materiálu

- kontajner na bielizeň a na biologický odpad umiestniť k východu z izby
- označiť všetky žiadanky a skúmavky s biologickým materiálom červeným nápisom „MRSA“
- poučenie personálu (upratovačky, pomocnice) o bezpečnej manipulácii s odpadom

o Záverečná dezinfekcia + kontrolné vyšetrenia

- po ukončení izolácie dôkladná záverečná dezinfekcia - dekontaminácia predmetov, prístrojov (plochy – chlór, glutaraldehyd, peroxozlúčeniny)
- po ukončení záverečnej dezinfekcie - odber vzoriek, stery z prostredia, vzorky ovzdušia, odtlačky rúk personálu a pod.

ÚČINNÉ DEZINFEKČNÉ LÁTKY

DEZINFEKČIA RÚK

- dezinfekčné mydlo s chlórhexidínom PROSAVON, FRAGO

ALKOHOLOVÉ PRÍPRAVKY:

- SKINSEPT PUR, SKINSEPT COLOR, SPITAGEL (vyr. Henkel-Ecolab BA)
- HOSPISEPT, AMOSEPT (vyr. Hygiene Malinovo), MAJOLA – s antimikróbny m úč. na ruky, po aplikácii opláchnu vodou.
- SOFTASEPT N – postrek na kožu (vyr. B/Braun BA)
- SPITADERM – s chlórhexidínom (vyr. Henkel-Ecolab BA)
- BANSEPT - s chlórhexidínom (vyr. Banchem)
- MANOX - s chlórhexidínom (vyr. MPD Rakovník)
- SEPTODERM GEL – (vyr. Bochemie)
- SOFTA-MAN, PROMANUM N – (vyr. B/Braun BA)
- STERILIUM (dod. Beiersdorf Slovakia)

MALÉ PLOCHY

- MERADES ALCO (vyr. Merak Báč)
- DETTOL BRAWN LIQUID – na plochy aj na ruky (vyr. Reckitt Benckiser SR)
- AERODESIN 2000 – nastriekať na plochy (vyr. Hygiene Malinovo)
- GUTTAR (vyr. MPD plus Rakovník)
- BACILLOL Plus – (dod. Beiersdorf Slovakia)

VEĽKÉ PLOCHY

- AREADES B – na podlahy (vyr. Johnson & Johnson)
- chlórové prípravky
- HEXAQuart Plus – (vyr. B/Braun BA)

ZÁVER

- V našich nemocniciach sa výskytu MRSA a VISA NEVYHNEME !
- MRSA NIE JE DIAGNÓZA
- Uvážlivá antibiotická politika – vždy zvážiť každé podanie VANCOMYCÍNU
- Zavedenie a dodržiavanie účinných režimových opatrení vrátane ich priebežnej kontroly
- Kontinuálna edukácia všetkého zdravotníckeho personálu
- Dodržiavanie bariérovej oše. techniky
- **Dôkladná hygiena a dezinfekcia rúk!**

Ďakujem za pozornosť

**„ODPOČÍVAJTE – SKÔR
VÁS DOSTANE MRSA
AKO ÁZIJSKÁ
CHRÍPKA“**

**„PACIENT NA
VEDĽAJŠEJ POSTELI JE
VYSOKO INFEKČNÝ,
VĎAKA BOHU ŽE
MÁME TIE ZÁVESY“**